

«افغانستان در پنج سالگی: سایه‌های حاکمیت طالبان، هزینه انسانی و پنجره‌های امید برای عصر نو» یادداشت مفهومی

مقدمه

اگست ۲۰۲۶ پنجمین سالگرد بازگشت طالبان به قدرت در افغانستان در ۱۵ اگست ۲۰۲۱ را رقم می‌زند. این رویداد، صداهای افغان، مدافعان حقوق بشر، تحلیل‌گران، سیاست‌گذاران، فعالان جامعه مدنی و ذی‌نفعان بین‌المللی را گرد هم می‌آورد تا گفت‌وگویی متمرکز و مبتنی بر شواهد برگزار شود. این گفت‌وگو واقعیت‌های زیسته پنج سال گذشته تحت حاکمیت طالبان را—به‌ویژه محدودیت‌ها و رنج‌های سیستماتیک تحمیل‌شده بر زنان، دختران و جمعیت گسترده‌تر—مورد بررسی قرار می‌دهد و در عین حال به مسیرهای احتمالی آینده، از جمله فشارهای داخلی، پویایی‌های مقاومت نوظهور و راه‌هایی که می‌تواند فضایی برای کرامت، حقوق و امید مردم افغانستان بگشاید، می‌پردازد.

منطق و ضرورت

پنج سال حکومت طالبان بحران عمیق حقوق بشری و بشردوستانه ایجاد کرده است. زنان و دختران با محرومیت تقریباً کامل از آموزش متوسطه و عالی، محدودیت‌های شدید در کار، رفت‌وآمد و حضور در عرصه عمومی روبه‌رو هستند؛ سیاست‌هایی که سازمان‌های حقوق بشری آن را آزار جنسیتی یا آپارتاید جنسیتی توصیف می‌کنند. خشونت علیه زنان، از جمله قتل‌های زنان و افزایش ازدواج کودکان در میان ناامیدی اقتصادی، با تضعیف حمایت‌های قانونی شدت یافته است. جمعیت گسترده‌تر نیز با فروپاشی اقتصادی، ناامنی غذایی که ده‌ها میلیون نفر را تحت تأثیر قرار داده، بازگشت انبوه پناهندگان و محدود شدن فضای مدنی دست‌وپنجه نرم می‌کنند؛ هرچند در برخی جنبه‌ها درگیری‌های گسترده کاهش یافته و امنیت بهبود نسبی یافته است. در عین حال، تحولات اخیر—از جمله افزایش فعالیت گروه‌های مخالف، تنش با همسایگان، انزوای دیپلماتیک (با شناسایی رسمی بسیار محدود) و نظارت مستمر بین‌المللی (از جمله اقدامات دیوان کیفری بین‌المللی)—پرسش‌هایی درباره پایداری نظم فعلی و امکان تغییر مطرح می‌کند. گرامیداشت این سالگرد ضروری است تا تجربیات مستند شود، از عادی‌سازی وضعیت موجود جلوگیری گردد، دیدگاه‌های افغان (به‌ویژه زنان) تقویت شود و راه‌های واقع‌بینانه برای پاسخگویی، امداد رسانی و آینده‌ای فراگیرتر بررسی گردد. سکوت یا عدم مشارکت خطر تثبیت بیشتر رنج را به همراه دارد؛ در حالی که گفت‌وگوی آگاهانه می‌تواند توجه را زنده نگه دارد و از امیدهای عملی پشتیبانی کند.

اهداف

- ❖ مستندسازی و تحلیل تأثیرات انسانی، اجتماعی و اقتصادی پنج سال حکومت طالبان، با تمرکز ویژه بر محدودیت‌ها و ظلم‌های سیستماتیک علیه زنان، دختران و مردم عادی افغانستان.
- ❖ بررسی پویایی‌های داخلی و خارجی نوظهور که ممکن است مرحله بعدی را شکل دهند، از جمله فشارها بر مقامات فعلی و فرصت‌های تحول مثبت.
- ❖ محور قرار دادن صدای افغان‌ها و تجربیات زیسته آن‌ها و در عین حال ایجاد گفت‌وگوی سازنده و غیرجانبدارانه میان ذی‌نفعان گوناگون.
- ❖ شناسایی توصیه‌های عملی برای حمایت بشردوستانه، تلاش‌های پاسخگویی و مشارکت پایدار بین‌المللی که حقوق و رفاه مردم افغانستان را در اولویت قرار دهد.
- ❖ کمک به درک مشترک از «پنجره‌های امید» ممکن به سوی افغانستان عادلانه‌تر و فراگیرتر.

نتایج مورد انتظار

- ❖ ثبت عمومی روشن از هزینه انسانی پنج‌ساله، مبتنی بر شواهد و شهادت‌ها، که روایت‌های عادی‌سازی را به چالش بکشد.
- ❖ تقویت شبکه‌ها میان جامعه مدنی افغانستان (از جمله ابتکارات زنان محور)، بازیگران دیاسپورا، پژوهشگران و شرکای بین‌المللی.
- ❖ توصیه‌های مشخص برای دولت‌ها، سازوکارهای سازمان ملل، اهداکنندگان و جامعه مدنی در زمینه حمایت از حقوق، دسترسی بشردوستانه و عدم به رسمیت شناختن سیاست‌های سرکوبگرانه.
- ❖ افزایش آگاهی نسبت به شدت شرایط کنونی و مسیرهای معتبر—هرچند چالش‌برانگیز—برای تغییری که بتواند فضای آموزش، مشارکت، امنیت و امید را گسترش دهد.
- ❖ سند کوتاه نتایج یا خلاصه‌ای از بینش‌های کلیدی که بتواند اطلاع‌رسانی برای فعالیت‌های حمایتی، سیاست‌گذاری و پژوهش‌های بعدی باشد.

موضوعات بحث

- ❖ موضوع ۱: پنج سال عصر طالبان – مستندسازی هزینه انسانی و ظلم علیه زنان و مردم افغانستان
این موضوع بر ثبت واقعیت‌های زیسته سال‌های ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۶ تمرکز دارد. محدودیت‌های تدریجی که زنان و دختران را از آموزش متوسطه، بیشتر مشاغل و بخش عمده زندگی عمومی حذف کرده؛ افزایش خشونت مبتنی بر جنسیت، قتل زنان و ازدواج کودکان در سایه حمایت‌های قانونی تضعیف‌شده؛ تأثیرات گسترده‌تر بر آزادی بیان، اقلیت‌ها، مقامات سابق و شهروندان عادی؛ بحران موازی بشردوستانه (ناامنی غذایی، سوءتغذیه و خدمات بهداشتی تحت فشار)؛ و تضاد میان کنترل سرزمینی و امنیت بهبودیافته با تشدید رنج اجتماعی و اقتصادی را بررسی می‌کند. گفت‌وگو بر الگوهای مستند، شهادت‌های شخصی در جایی که ایمن باشد و تحلیل تأثیر این سیاست‌ها بر زندگی

روزمره و چشم‌انداز بلندمدت جامعه افغانستان استوار خواهد بود.

❖ موضوع ۲: فصل بعدی - چشم‌انداز تغییر، مسئله تداوم یا تحول طالبان و پنجره‌های امید برای عصر نو این موضوع به آینده می‌نگرد. فشارهای داخلی (سختی اقتصادی، فعالیت‌های مسلحانه و سیاسی مخالفان نوظهور و پویایی‌های جناحی)، روابط منطقه‌ای و انزوای بین‌المللی را به‌عنوان عواملی که می‌توانند پایداری حاکمیت فعلی را تحت تأثیر قرار دهند، مورد توجه قرار می‌دهد. سناریوهایی از تداوم تثبیت تا چندپارگی یا تحول معنادار را بررسی می‌کند و در عین حال بر تحلیل غیرگمانه‌زنی از آنچه نظم پسابحران یا اصلاح‌شده ممکن است نیازمند باشد، تأکید دارد. محور اصلی گفت‌وگو شناسایی «پنجره‌های امید» واقع‌بینانه است: حمایت پایدار از عاملیت و آموزش زنان (از جمله مسیرهای زیرزمینی یا جایگزین)، سازوکارهای پاسخگویی، اصول بشردوستانه که سرکوب را مشروعیت نبخشد، فرآیندهای سیاسی فراگیر در صورت گشوده شدن فضا، و تاب‌آوری و آرمان‌های خود مردم افغانستان برای کرامت، فرصت و آینده‌ای عاری از ظلم سیستماتیک.

پیام کلیدی

پنج سال حکومت طالبان یکی از شدیدترین بحران‌های حقوق بشری جهان را تثبیت کرده است؛ بحرانی که با ظلم سیستماتیک علیه زنان، دختران و مردم افغانستان مشخص می‌شود. با این حال، تاب‌آوری مردم افغانستان و فشارهای نوظهور برای تغییر، پنجره‌های حیاتی امید را همچنان باز نگه داشته است؛ پنجره‌هایی که جامعه بین‌المللی و صدای مردم افغانستان باید فعالانه از آن‌ها حفاظت کنند و گسترش دهند.

فرمت:

- ❖ مدت زمان: ۲ ساعت، شامل سخنرانی کلیدی، بحث پنل و پرسش و پاسخ.
- ❖ پلتفرم: زوم، با پخش زنده در وب‌سایت ابتکار برین برای توسعه و کانال‌های رسانه‌های اجتماعی برین.
- ❖ گرداننده توسط کارشناسان ابتکار برین برای توسعه برای اطمینان از گفت‌وگوی فراگیر و سازنده هدایت می‌شود.

دعوت به اقدام

ابتکار برین برای توسعه از ذینفعان دعوت می‌کند تا در این گفت‌وگوی حیاتی برای بازخوانی گذشته و ترسیم مسیری برای آینده‌ای بهتر برای افغانستان و منطقه از طریق همکاری و نوآوری، این سمینار به ایجاد جوامعی ایمن‌تر و منسجم‌تر کمک خواهد کرد.